

A József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratóriumának pályázati kiírása

A József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratóriuma az alapítvány törzstőkéjének hozadékából az 1992-es esztendőben 50 millió forint összegű támogatást tud biztosítani.

E támogatás célja azon **kiemelkedő képességű fiatal magyar állampolgárok, illetve a határainkon túl élő magyar nemzetiségű fiatalok megsegítése**, akik tanulmányaik végzéséhez, szakmai pályájuk megkezdéséhez, szociális helyzetükből eredően anyagi segítségre szorulnak és 21. életévüket még nem töltötték be, továbbá azon jogi személyek (intézmények, alapítványok stb.), valamint jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok anyagi-tárgyi megsegítése, akik, illetve amelyek az előbb említett korosztályhoz tartozó tehetségek és rászorultak kiválasztásában, képzésében és ellátásában jelentős tevékenységet vállalnak. A pályázatok elbírálásánál az alkuratórium elsősorban a szociális rászorultságot veszi figyelembe.

Pályázhatnak azok a hazai és határainkon túl élő természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok, intézmények, akik, illetve amelyek a fenti célkitűzésekkel, azok szellemével megegyező törekvésekhez, kezdeményezésekhez kívánnak anyagi segítséget igényelni. Profitorientált vállalkozások, társaságok, illetve önkormányzati szervezetek közvetlen pályázatait az alkuratórium nem tudja támogatni.

Pályázatot lehet benyújtani – egy tanulmányi év tartamára – ösztöndíj formájú támogatásra is. A kérelem **lehet anyagi, illetve természetbeni** (kollégium, étkezés stb.).

A József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratóriumához benyújtott pályázatnak **tartalmaznia kell:**

– annak a kezdeményezésnek, tanulmányi célnak, szakmai törekvésnek a rövid tartalmi leírását, amelyhez a pályázó az anyagi támogatást kéri, illetve az ösztöndíjigény formáját és okát;

– annak a kezdeményezésnek, tanulmányi célnak, szakmai törekvésnek teljes költségigényét, amelyhez a támogatást kéri, illetve az ösztöndíjkérelem nagyságát. Kérjük jelezni a saját és más – külső – forrásokból esetleg rendelkezésre álló anyagi fedezetet, valamint az alapítványtól kért támogatás felhasználásának tervezetét;

– a pályázó nyilatkozatát, hogy ugyanebben a témakörben fordult-e pályázattal más alapítvány(ok)hoz. (Amennyiben igen, kérjük feltüntetni a megpályázott összeg/ek/ét és az alapítvány(ok)/nevé/ét és címét!);

– pályázó intézmények esetében azok pontos nevét, címét, telefon/telefax számát, továbbá a saját bankszámlaszámát, amelyre a megítélt összeget kéri. Magánszemélyek esetében nevüket, pontos címüket, és ha van, telefonszámukat.

A pályázatokat az alapítvány titkársága által pályázó rendelkezésére bocsátott adatlapon a József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány címére kérjük eljuttatni:

József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány Tehetséggondozó Alkuratórium, 1300 Budapest 3., Postafiók 227.

További felvilágosítás kérhető a 173-2486-os telefon/telefax számon.

A pályázatok benyújtásának határideje: 1992. március 31.

József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány
Tehetséggondozó Alkuratóriuma

Utazás egy szegedi koponya körül

Horváth Dezső: Klinikai feltámadás

Nem véletlen a Karinth-regényre való utalás – Horváth Dezső is az agyműtétje történetét írta meg, igaz, neki már nem kellett Svédországba utaznia, Szegeden is megtalálta a maga Olivecrona professzorát – dr. Bodosi Mihály személyében. Tovább nem érdemes a hasonlóságokat keresni – Karinth Frigyes egész életművét összefoglaló létfilozófiai esszéregényt alkotott, míg Horváth Dezső jóval szerényebb szándék vezette – újságíróként, önmagát is riportalynak tekintve, *betegségről és kórházi élményeiről* írt riportkötvet, a műfajnak megfelelő eszközökkel, de a tőle megszokott, sziporkázóan szellemes, ha nem tudnám, hogy dunántúli, azt mondanám: „góbés” stílusban. A népies báju évődéseknek azonban különös árnyalatot kölcsönöz, hogy a fenyegető halált szólítja meg velük – talán éppen ezzel riasztotta el az öreg kaszást, aki nem nagyon érti a halandók humorát... Sok ember, ha vesztélyben érzi magát, bezárul, mások bajára már nincs szeme. Horváth Dezső viszont, az első megrázkódtatáson túljutva, elkezd figyelni – a betegtársak kór- és kortünete, a beszélgetésekből kibontakozó emberi sorsok épp úgy foglalkoztatják, mint a klinika belső élete, még egy elromlott csap

csapnivaló szerelői – az „állami” szolgáltatók jellegzetes figurái – is bekerülnek a „látletbe”. (1984 a könyv belső ideje.) Portrék és miniportrék sorakoznak egymás mellett s – mint egy pravoszláv ikonon – a főalak körül, aki természetesen nem más, mint az életmentő Bodosi professzor, az ő szakmai és emberi kvalitásainak ábrázolása ismét Karinth Olivecrona-portróját idézi.

A könyv első fejezete a saját műtét krónikája, a másik kettőben a betegség nem, de a főhős személye megváltozik – egy huszoneves tolnai lány harcol benne az életéért és – a műtét után – az újkezdésért. A megpróbáltatásait hőiesen viselő lányra Bodosi professzor hívta fel a már gyógyuló szerző figyelmét. A lány – Baba – agyából teniszlabda-nagyságú daganatot kellett eltávolítani; ha életben marad, akkor is megbénulhat a fél oldala, mindenképp a jobb keze, s ez egy zenekari muzikus számára sokkal nagyobb tragédia, mint mondjuk egy újságírónak, aki bal kézzel is lepotyogtatheti cikkeit az írógépen. És a boldogság lehetőségének elvesztését jelenti a férjhez menés előtt álló fiatal lánynak. Horváth Dezső, aki hasonló korú lányát épp ez idő tájt adta férjhez, *megértéssel*

és szeretettel közeledik „riport-alanyához”, aki a nehéz, de sikeres operáció után a családi, vőlegényi, s – megkockázatom – az apja korú újságíró-mentor nyújtotta lelki segítségnyújtásnak is köszönhetően rohamosan gyógyul, két kézzel kapaszkodik az életbe, a választott gesztusa, hogy szerződést, külföldi utat kínál neki, amikor még alig tudja mozgatni az ujjait. Baba gyógyulása után elvégezte a főiskolát, s a pécsi klinikán helyezkedett el zeneterapeutaként – „zenével gyógyítja a gyöngébb elméjűeket”. Vőlegénye időközben elhagyta, de ezt a csalódást is kiheverte. Életért életkedvet, gyógyulásért gyógyulást szeretne adni az embereknek.

Miután a róla szóló fejezetet és megrázóan tiszta naplóját elolvastam, a könyv végére értem, nem tudtam megállni, hogy fel ne hívjam Dezső barátomat: – S mi lett azután ezzel az elbűvölő teremtéssel? – „Férjhez ment, két gyereket szült. Egészséges, mint a makk.” – Akárcsak te. – „Akárcsak én.”

Hölgyeim és Uraim! Bízunk az orvostudományban! Másban úgyse nagyon bízhatunk...

BAKA ISTVÁN

Átgondoltságot és komolyságot sugároz az *Aetas* legújabb száma (is). A téma, amely egybefűzi a különböző rovatokat (Tanulmányok, Határainkon túl, Kitekintés, Adattár, Figyelő): egyháztörténet. A tematikus szám kétségkívül hézagpótló szerepet tölt be – *Adriányi Gábor*, a Bonni Egyetem Katolikus Hittudományi Karának professzora szerint e téren negyven év lemaradását kell pótolni. Az *Aetas* e számában egy vele készített interjút, majd a nagy port felvert, Lefévre-féle egyházszakadástól készült tanulmányát olvassuk. *Paolo Galloni* a bűnök hierarchiájáról és társadalmi ellenőrzéséről írt. Tárnya egy XI. századi bűnbánati könyv, amelyet repressziós mechanizmusai a megváltoztató népi szokásoknak és hiedelmeknek szentelt a szerző. Mostanában tudatosítjuk, talán Foucault munkássága nyomán, hogy a bűnök rendszerének tematizálásával az adott társadalom mélyrétegének keresztmetszete bontható ki. A társadalom önmaga feletti ellenőrzésének módszertana minősíti a meglévő társadalmi mechanizmusokat, amelyek segítségével az uralkodó normák behatolnak az emberi bensőbe. A társadalom önmaga feletti ellenőrzése, ahogy a tanulmány is bizonyítja, az idő és a

tér feletti ellenőrzés is egyben. *Adriányi Gábor* feljebb említett tanulmányában nemcsak a Lefévre-féle esetet teszi tárgyá, hanem messzemenő következtetéseket von le az egyházszakadások társadalmi gyökereit valamint a II. vatikáni zsinat határozatai kapcsán. Ezek, megállapítása szerint, nem akadályozták meg eredményesen a visszaéléseket és a bizonytalanság elburjánzását. Ezzel magyarázható, hogy megannyi hívó Lefévre hagyományörző mozgalmához menekült, amelynek

a tanulmányíró, a hivatalos egyház véleményével ellentétben, nagy befolyást tulajdonít. De olvashatunk a magyar egyháztörténet vonatkozásairól is: *Szovák Kornél* értékes adatokat közöl a vasvári káptalan történetéről, *Kubinyi András* a plébánosválasztásokról és az egyházi önkormányzatról ír, a Balázs Mihállyal készített interjúban a XVII. századi erdélyi és hódoltsági jezsuita missziókról hallhatunk, Veszprémy László pedig a XVI. századi magyar minoritákról szól. Ezenkívül meg kell említenem *Valerij Lepuhin* tanulmányát a hészükhamzusról, arról a lelkigyakorlatról, amely mély kapcsolatban van az ikon teológiájával, valamint *Étienne de la Boétie* (az önkéntes szolgásgárról írott könyvét magyarul is olvashatjuk) javaslatát a vizsályok megbékítésére, amely ez idő tájt különös időszerűséggel bír. *Veszprémy László*, *Jacobus de Arquá*, az itáliai orvostörténet, jeles alakjának végrendeletét közli. A kiadványt, amelyet *Kosztá László* szerkesztett, gazdag könyvszemle zárja.

L. A.

KÖNYVLEVÉL

Újvidék története

LADÁNYI ISTVÁN

lakatos; Bosztandzsija Grujo napszámos; Sztanicsin Illés neje özv., korcsmárosnő; Szlovák György béres; Maurer kőműves; Futoker Miksa kereskedő; Csizmadia Péter szatócs; Csizmadia Srdán csizmadia; Csizmadia Cirill csizmadia; Csizmadia Miklós csizmadia; Szapundzsia János szappanos; Kolvov kocsis; Abadzija Péter szabó...

Az természetes, hogy idézi a város címerének hivatalos leírását, de igazán az teszi ma is értékessé a könyvet, hogy figyelme kiterjed egykori városi árszabásokra, a különböző nemzetek, illetve felekezetek belső és egymás közti viszonyait szabályozó dokumentumokra stb. Érdekes és tanulságos a XIX. század második fele kulturális életének leírása, a szerb népszokások bemutatása.

Közhelyes a jelző, de a katolikus pap tárgyilagosságát, tudós pontosságát, tényiszteletét valóban példamutatónak nevezhetjük. Ebből a szempontból különösen az 1848–49-es események tárgyalása érdemel figyelmet, ami a könyv megírásának idején különösen érzékeny téma volt. Előszavából idézek: „Végül kiváló figyelemmel voltam a szerbség történetére. Ezen munkámban kettős tekintet vezérelt. Először az, hogy Újvidék a magyarországi szerbség szellemi központja. Másodszor az, hogy épp ezen nemzetiség szereplésének és irodalmának története legkevésbé ismeretes a magyar közvéleménynél. Pedig mindkét részlől óhajtott volna, hogy ismerjük egymás múltját és megértjük egymást; a történelem, a magistra vitae megtanítana bennünket arra, hogy érdekeink közegek, tehát előzékenységgel s atyafiságos indulattal kell egymáshoz közelednünk.”

Nem csak aktuális, hanem alaposabb, előítéletektől mentes szemlélete miatt roppant fontos kiadvány ez, illene tehát azt is közölnöm, hogy hol vásárolható meg Magyarországon. Egyetlen helyen: Szegeden, a Tisza Lajos körút és az Attila utca sarkán, egy utcai könyvtárban.

Egy másik könyvre már inkább csak a magán-könyvtárhoz kapcsán hívnám fel a figyelmet, mert ennek témájához valóban nem értek. A *Dél-Tisza-vidéki vadvirágok* című kiadványról van szó, szerzője dr. *Burány Béla* vajdasági néprajzkutató. Illetve ő inkább a könyv közzé tevője, lejegyzője, a valódi szerző *Orosz Angéla*, egy adai asszony, akit Észak-Bácskában hízmészairól és hízmészintáiról ismernek. Ő „mondta tollba” a könyv szövegét, mesélte el, hogy születtek hízmészintái, amelyekért „messzi földről” is elmennek Adára a munka igazi szakértői, a hízméssel foglalkozó asszonyok. A könyv is őket érdekelheti igazán, mert hízmészintákat, kész hízmések színes fényképeit is tartalmazza a már említett vallomás mellett. Én viszont azért olvastam végig a könyvet, mert lekötött az, hogy ez az asszony, miközben elmondja, hogyan kezdett el hízméssel foglalkozni, hogyan születtek mintái, mellesleg elmeséli az életét. Olvasmányként is érdekes tehát, történelmi és – talán – műfaji tanulságokkal.

A mai vajdasági állapotok megértését is segíti a könyv. Tisztábban látjuk, honnan a vidék vegyes összetétele, hogyan alakult a népesség, a vagyoni viszonyok (!) aránya. Leírja a török világ utáni telepítések történetét. Ebből az is kiderül, hogy a vidék mai nemzetiségi tarkasága valójában egy jóval gazdagabb paletta színeinek elmosódott képe. Látszólag száraz adatai, táblázatai aprólékosságukkal válnak élvevé, a személynevek (mind egy-egy néhai embert takar), a foglalkozás, a vagyoni állapot meghatározása éppen tömegével lesz a város életét felidéző tabló. Teljes egészében idézi például egy 1717-es vármegyei összeírás újvidéki vonatkozású adatait. Hogy ez is érdekes olvasmány lehet, azt talán sejteti az összeírás néhány személyneve és foglalkozásuk: *Haller Ferenc vendéglős; Helfer János György*

Szent Gellért Könyvesbolt

6720 Szeged, Aradi vértanúk tere 2.

Kérem, hogy Horváth Dezső Klinikai feltámadás című könyvéből (á 76,- Ft) . . . . példányt postán, utánvétellel megküldeni szíveskedjenek. Tudomásul veszem, hogy az utánvétel összege a szállítási költségeket is magában foglalja.

Név: .....

Postai cím: .....

Aláírás .....